

Анна Миколаївна ОРЕЛ

кандидат економічних наук
кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту,
Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка
E-mail: Vova7003@gmail.com

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ**

Орел, А. М. Методичні підходи до процесу ресурсного забезпечення підприємств аграрного бізнесу [Текст] / Анна Миколаївна Орел // Український журнал прикладної економіки. – 2018. – Том 3. – № 2. – С. 211–216. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Ресурсний потенціал сільського господарства слід розглядати як економіко-соціальну категорію, змістом якої виступають продуктивні сили, що знаходяться в органічній єдності і постійній взаємодії між собою. Однією з основних концепцій дії факторів сільськогосподарського виробництва є раціональне використання земельних ресурсів. При цьому будь-який процес виробництва чи надання послуг ґрунтується на фактичній наявності й оптимальному поєднанні та використанні ресурсів.

Метою статті є дослідження процесу ресурсного забезпечення, а також можливість вирішення окремих питань підвищення потенціалу підприємств аграрного бізнесу.

Результати. Для досягнення цілей та завдань в статті представлені комплексні та конструктивні шляхи, які перебувають в нерозривному зв'язку з оптимальним застосуванням інших ресурсів. Розглянуто розвиток підприємницької діяльності у сільській місцевості, який залежить від багатьох факторів.

Висновки. Обґрунтовано важливість вирішення окремих питань підвищення ефективності використання, а також створення оптимального, збалансованого за структурою, ресурсного потенціалу агроформувань на рівні окремого регіону з урахуванням його особливостей. Доведено, що створення в аграрних формуваннях раціонального ресурсного забезпечення і його ефективне використання належить до актуальних проблем сьогодення.

Ключові слова: ресурс; агропродовольчий комплекс; ресурсне забезпечення; регіональне сільське господарство; ресурсний потенціал; адаптивна система.

Anna Mykolaivna OREL

PhD in Economics, Production, Business and Management Department
Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture
E-mail: Vova7003@gmail.com

**METHODICAL APPROACHES TO RESOURCE SUPPLY PROCESS OF
AGRICULTURAL BUSINESS ENTERPRISES**

Abstract

Introduction. The resource potential of agriculture should be considered as an economic and social category, the content of which are the productive forces that are in organic unity and constant interaction with each other. One of the main concepts of the factors of agricultural

production is the rational use of land resources. In this case, any process of production or provision of services is based on the actual availability and optimal combination and use of resources.

Purpose of the article is to study the process of resource provision, as well as the possibility of solving certain issues of increasing the potential of agricultural business enterprises.

Results. In order to achieve the goals and objectives, the article presents integrated and constructive ways that are inextricably linked with the optimal use of other resources. The development of entrepreneurship in the countryside, which depends on many factors, is considered.

Conclusions. It is substantiated the importance of solving certain issues of increasing the efficiency of use, as well as creating an optimal, balanced structure and resource potential of agricultural business at the level of an individual region, taking into account its peculiarities. It is proved that creation in the agrarian formations of rational resource support and its effective use belongs to the actual problems of the present.

Keywords: resource; agro-food complex; resource support; regional agriculture; resource potential; adaptive system.

JEL classification: Q 13

Вступ

Специфіка ресурсного забезпечення підприємств агропромислового комплексу формується під впливом сукупності факторів. Розвиток підприємств агропромислового комплексу та забезпечення їх конкурентоспроможності в ринкових умовах господарювання вимагає ефективного ресурсного забезпечення. Останнім часом дослідження ресурсного забезпечення і спроможність підприємств аграрної сфери перебували у центрі уваги дослідницької діяльності багатьох українських економістів, таких як: Антонюк О. А., Дьомін О. Б., Климко Г. Н., Костіна Н. І., Луцишин З. О., Мишкін Ф. С., Стукало Н. В. та ін. Посилений інтерес українських науковців до ресурсного забезпечення значною мірою пов'язаний з ускладненням агропродовольчої системи і державними проблемами сьогодення.

Мета та завдання статті

Метою статті є дослідження процесу ресурсного забезпечення, а також можливості вирішення окремих питань підвищення потенціалу підприємств аграрного бізнесу. У межах досягнення мети слід зосередитись на таких завданнях: накопичення, планування, організація та контроль для ефективного та раціонального використання ресурсів; визначення особливостей параметрів формування і реалізації ресурсного потенціалу; проведення оцінки використання ресурсного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Ефективність діяльності підприємства досягається за допомогою оптимального використання наявних у його розпорядженні ресурсів, яке виражається в максимізації різниці доходів і витрат залучених ресурсів. Ресурси безпосередньо впливають на ефективність діяльності підприємств з таких причин:

- доходи підприємства визначаються кількістю і якістю залучених до процесу його функціонування ресурсів, її раціональною взаємодією;
- ефективно використані ресурси в майбутньому забезпечать стабільну конкурентну позицію на певному ринку;
- різниця між доходами від використання ресурсів і витратами на їх придбання та експлуатацію визначає фінансову ефективність діяльності підприємства.

У зв'язку з цим найважливішого значення набуває процес ресурсного забезпечення діяльності підприємства, який визначається як процес збору, накопичення, розподілу ресурсів, а також здійснення функцій планування, організації та контролю з метою ефективного та раціонального використання ресурсів та зменшення ризику в діяльності підприємства. Будь-яке підприємство представляє собою неподільну сукупність виробничих, фізичних і людських ресурсів, використання яких окремо не забезпечує необхідний ефект. Таким чином, ресурсна концепція фірми ставить на визначне місце синергетичний ефект від комплексного використання ресурсів, якими володіє підприємство [1, с. 36]. При цьому даний ефект є джерелом особливої продуктивності, недосяжної в умовах контрактації між виробниками і споживачами. На цьому ґрунтується постулат про стратегічну залежність положення підприємства в ринковому просторі від його внутрішнього стану, що характеризується, перш за все, параметрами наявних ресурсів.

Функціонування АПК базується на використанні безлічі ресурсів, різні види яких, безпосередньо беручи участь в сільськогосподарському виробництві або сприяючи його ефективній організації, формують ресурсний потенціал агропродовольчого комплексу. При цьому ресурси виступають в якості джерел формування активів сільськогосподарського підприємства, а проміжною ланкою в процесі перетворення ресурсів в активи підприємства є його ресурсний потенціал. При цьому ресурсний потенціал виступає як визначальна величина ефекту від спільного використання основних видів ресурсів сільськогосподарського підприємства, а кожен окремий елемент ресурсного потенціалу володіє індивідуальною спрямованістю як фактор забезпечення розвитку підприємства, що вимагає організації механізму формування та реалізації ресурсного потенціалу. Ресурсний потенціал являє собою не просто сукупність, а систему ресурсів, використовуваних комплексно, і також передбачає обов'язкову взаємодоповнюваність окремих ресурсів. Крім того, він передбачає можливість взаємозамінності ресурсів. При цьому, доцільно проводити оцінку використання ресурсного потенціалу регіонального сільського господарства на основі використання рівного обмеженого числа оціночних параметрів для кожного з виділених і розглянутих елементів ресурсного потенціалу. Збалансована система показників для оцінки використання ресурсного потенціалу регіонального сільського господарства поділяється на: земельний; технічний; інноваційний; кадровий; організаційно-управлінський; інформаційний; фінансовий. При цьому, доцільно використовувати динамічний інтегральний показник ресурсного потенціалу регіонального сільського господарства, що розраховується за формулою:

$$R = \left(\sum_{i=1}^n \frac{P_{i1}}{P_{i0}} \right) / n, \quad (1)$$

де P_{i1} - значення i -го елемента ресурсного потенціалу в поточному періоді,

P_{i0} - значення i -го елемента ресурсного потенціалу в попередньому періоді,

n - кількість елементів ресурсного потенціалу [2].

В даний час можна виділити два підходи до аналізу ресурсного потенціалу: статичний і динамічний. При цьому перший досліджує стан потенціалу, спираючись на результати діяльності аналізованого економічного суб'єкта, а другий – з позиції динаміки протікають зовнішніх і внутрішніх економічних процесів. Процес управління ресурсним потенціалом має на увазі подвійність об'єкту управління, яка полягає в тому, що, з одного боку, процес основної діяльності підприємства розглядається як найважливіший об'єкт управління і спрямованих на його діяльність узагальнених функцій управління, а, з іншого боку, ресурси, які беруть участь в зазначеному процесі, самі є об'єктом управління і на них також поширюється необхідність реалізації основних

управлінських функцій. Групування ресурсів є найважливішим інструментом формування особливих здібностей підприємства, які створюють цінність шляхом досягнення параметрів, недоступних для конкурентів.

Залучення ресурсного потенціалу передбачає використання ресурсів підприємства для реалізації його конкурентних переваг шляхом мобілізації, координування і розгортання ресурсів. Це процес оцінки, що передує прийняттю рішення про те, як формувати ресурсний потенціал і керувати ним. Це вимагає формулювання планів та ініціатив, спрямованих на реалізацію стратегії, про які повідомлено співробітників і обов'язкову відповідальність останніх за досягнення цілей компанії [3]. Відзначимо, що результативне структурування, групування і застосування ресурсного потенціалу набувають особливої значущості в ситуаціях ресурсного паритету між конкурентами (рис. 1).

Рис. 1. Структурування, групування і застосування ресурсного потенціалу

Величина ресурсного потенціалу сільськогосподарської організації безпосередньо пов'язана з усіма видами наявних у неї ресурсів, тому розширення того чи іншого ресурсу у взаємозв'язку з іншими дозволить реалізувати цілі її діяльності. Однак найчастіше це неможливо без зменшення споживання інших видів ресурсів. З закономірності емерджентності систем слід, що в результаті взаємодії всіх складових систему ресурсів досягається ефект цілісності, тобто виходять нові властивості, якими кожен окремий вид ресурсу не володіє [4].

Питання формування ресурсного потенціалу та визначення оптимальних базових ресурсних пропорцій входять в компетенцію завдань стратегічного менеджменту і можуть бути успішно вирішені лише в комплексі заходів, які забезпечують сталий розвиток агробізнесу в умовах нестабільного зовнішнього середовища через створення адаптивних механізмів, що дозволяють адекватно пристосувати діяльність підприємства до прогнозованих змін умов господарювання. Як фактори, які визначають ефективність адаптивної системи управління ресурсним потенціалом агропідприємства, можна виділити такі: підготовка і прийняття рішень; динамічний характер ресурсної забезпеченості; поліпшення процесів інформаційного забезпечення; скорочення термінів узгодження управлінських рішень [5, с. 51].

В результаті динамічні здатності можуть бути зосереджені на одному з таких напрямків управління ресурсним потенціалом сільськогосподарського підприємства: концентрація ресурсів за допомогою їх направлення на нечисленні чітко окреслені й узгоджені цілі; акумулювання ресурсів за допомогою отримання корисного досвіду; взаємне доповнення ресурсів, змішання здібностей і балансування; збереження ресурсів, їх повторна переробка і кооптація.

У зв'язку з цим, механізм управління ресурсним потенціалом сільськогосподарської організації можна визначити як багатофункціональну і багатокомпонентну сис-

тему, що складається з комплексу взаємопов'язаних елементів. Така багатофакторна оцінка дозволить виявити «вузькі місця» в процесі реалізації ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства і позначити основні напрямки необхідних управлінських впливів в плані вдосконалення його структури [6].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, використання запропонованого підходу дозволяє зробити оцінку ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства з урахуванням найважливіших аспектів, що впливають на рівень ресурсного потенціалу підприємства, – існуючого рівня ресурсної забезпеченості елементів потенціалу підприємства, рівня реалізації потенціалу кожного з цих елементів і впливу зовнішнього середовища на стан елементів ресурсного потенціалу. Багато недоліків, властивих існуючим методам оцінки ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, представляється можливим подолати за допомогою використання методології комплексної експертної оцінки ресурсного потенціалу, що враховує три найважливіші складові: існуючий рівень ресурсної забезпеченості всіх найважливіших елементів потенціалу підприємства, рівень реалізації потенціалу кожного з цих елементів і вплив зовнішнього середовища на стан елементів ресурсного потенціалу.

Список літератури

1. Богачов В. І., Чертков Д. Д., Чертков Б. Д. Економічна і продовольча безпека регіонів в умовах аграрної реформи: Навчальний посібник. Луганськ: Елтон-2, 2009. 98 с.
2. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С., Хлап'юнов Л. Ю. Управління затратами підприємства : монографія. Київ: Лібра, 2007. 320 с.
3. Буднікевич І. М., Школа І. М. Становлення регіонального ринку інновацій в Україні. Ін-т регіональних досліджень НАН України. Чернівці: Зелена Буковина, 2002. 10 с.
4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 376 с.
5. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2004. 416 с.
6. Пузирьова П. В. Актуальні аспекти організації підприємств у сучасних умовах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. № 2 (105). С. 75–79.
7. Борисова В. А. Методологічні основи аналізу фінансового стану підприємств агропромислового виробництва. *Фінанси України*. 2008. № 10. С. 63–68.
8. Орликовський М.О. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного виробництва регіону. *Економіка АПК*. 2007. № 1. С. 94–98.

References

1. Bogachov, V. I., Chertkov D. D. and Chertkov B. D. (2009). *Ekonomichna i prodovol'cha bezpeka regioniv v umovax agrarnoyi reformy*. [Economic and food safety of regions in conditions of agrarian reform]. Elton-2. Lugansk. Ukraine.
2. Kozachenko, G. V., Pogorelov Yu. S. and Xlap'onov L. Yu. (2007). *Upravlinnya zatratamy pidpry'emstva*. [Management of enterprise costs]. Libra. Kyiv. Ukraine.
3. Budnikevy'ch, I. M. and Shkola I. M. (2002). *Stanovlennya regional'nogo ry'nku innovacij v Ukrayini*. [The formation of the regional innovation market in Ukraine]. In-t regional'ny'x doslidzhen` NAN Ukrayiny`. Zelena Bukovy'na. Chernivtsi. Ukraine.
4. Majorova, T. V. (2004). *Investy'cijna diyal'nist`*. [Investment activity]. Centr navchal'noyi literatury`. Kyiv. Ukraine.

-
5. Popovy`ch, P. Ya. (2004). *Ekonomichny`j analiz diyal`nosti sub'yektiv gospodaryuvannya*. [Economic analysis of the subjects of management]. Ekonomichna dumka. Ternopil. Ukraine.
 6. Puzy`r`ova, P. V. (2010). «The urgent aspects of the organization of enterprises in modern conditions». *Formuvannya ry`nkovy`x vidnosy`n v Ukrayini*. no. 2 (105). pp. 75–79.
 7. Bory`sova, V. A. (2008). «Methodological bases of the analysis of the financial state of the enterprises of agro-industrial production». *Finansy` Ukrayiny`*. no. 10. pp. 63–68.
 8. Orly`kovs`ky`j, M. O. (2007). «Estimation of investment attractiveness of agrarian production in the region». *Ekonomika APK*. no. 1. pp. 94-98.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2018 р.